

Čís. 12090.

Zákonem není stanovena právní domněnka veřejnoprávnosti poměru užívacího práva obecního majetku (v Čechách). Ten, kdo tvrdí, že má užívací právo k obecnímu nemovitému majetku, musí prokázati důvod a po případě i způsob nabývací. Opírá-li se o vydržení, musí prokázati držbu práva.

Při vydržení služebnosti jest prokázati držbu práva jako služebnosti, t. j. jako oprávnění soukromoprávního, nestačí průkaz užívání po dobu vydržecí tam, kde může jíti i o užívání z důvodu veřejnoprávního (při právech starousedlických). Zda může jíti o starousedlické právo, jest věcí případu. Vzniká-li v tom směru pochybnost, jest věcí toho, kde se domáhá uznání užívacího práva z důvodu služebnosti, by prokázal nejen užívání po vydržecí dobu, nýbrž i, že tak činil z důvodu soukromoprávního,

Dál-li se výkon užívacího práva zjevně v úmyslu, vykonávati služebnost, bez ohledu k členství k obci a k starousedlictví, není třeba dalšího zvláštního nabývacího důvodu podle soukromého práva.

Pro pouhé ohrožení práva nelze žalovati o zdržení se rušebních činů a žalobce má zjevně zájem na bezodkladném určení svého práva (§ 228 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 1453/31.)

Žalobci domáhali se na žalované obci N. v Čechách, by bylo zjištěno, že žalobcům přísluší právo služebnosti chovat ryby a vybírat bláto z rybníčku na obecní parcele v N., zapsané ve vložce čís. 34 v N. a, za účelem vybírání bláta, právo vypouštět a napouštět jej podle potřeby a že žalovaná je povinna toto právo uznati. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly.

N e j v y š š í s o u d uznal podle žaloby.

D ů v o d y:

Jádrem sporu je, zda žalobci prokázali držbu práva užívati obecního rybníčku k chovu ryb a k vyvážení bláta jako svého soukromého práva (služebnosti), t. j. práva bez ohledu ke členství v obci a ku případnému starousedlictví a zda tento ráz jejich držby práva není prokázán proto, že žalobci mohli užívati rybníčku i jako občané, t. j. členové obce z důvodu tohoto členství po případě starousedlictví. Prvý soud vyslovil zásadu, že o právním poměru k obecnímu majetku platí právní domněnka, že je poměrem veřejnoprávním a že jej lze vyvrátiti jen důkazem soukromoprávního důvodu a způsobu nabývacího. Tento právní názor sdílí i odvolací soud. Ale v této všeobecnosti není správný. Právní domněnku veřejnoprávnosti poměru užívacího práva obecního majetku zákon nikde nestanoví. Správné je však, že ten, kdo tvrdí, že má užívací právo k obecnímu nemovitému majetku, musí prokázati důvod a po případě způsob nabývací. Tudíž, opírá-li se o nabytí odvozené, důvod spočívající na příklad na smlouvě, a způsob zřizovací, tedy vklad. Opírá-li

se o původní způsob nabývací, vydržení, musí prokázati držbu práva jako soukromého práva (služebnosti) po dobu vydržecí (§§ 480, 481 obč. zák.). Při vydržení jest ovšem prokázati držbu práva jako služebnosti, t. j. jako oprávnění soukromoprávního, a nestačí průkaz užívání po dobu vydržecí tam, kde může jíti i o užívání z důvodu veřejnoprávního, tudíž z důvodu členství v obci, jakž je tomu při právech starousedlických, který má na mysli § 70 obecního zřízení. Tímto paragrafem upravena jsou užívací práva k obecnímu majetku, jichž základ je veřejnoprávní, členství v obci, a jež se vyvinula historicky na tom základě, že někteří občané užívali obecního majetku jako členové obce podle starších názorů, tedy nikoli užívání obecního majetku z důvodu soukromoprávního (služebnosti). Zda o takové starousedlické právo může jíti, jest věcí případu. Vzniká-li v tom směru pochybnost, je věcí toho, kdo se domáhá uznání užívacího práva z důvodu služebnosti, by prokázal nejen užívání po dobu vydržecí, nýbrž i, že tak činil z důvodu soukromoprávního, že jeho úmyslem bylo držeti právo jako služebnost a nikoli jako právo z důvodu veřejnoprávního jako člena obce (starousedlíka). Proto praví se v nálezu čís. 7456 sb. n. s., kde šlo o občany, kteří užívali obecních dílců, že tam, kde určitých pozemků obci patřících a jí připsaných užívají jen vlastníci určitých statků v obci, nelze míti beze všeho za to, že jde o užívání z důvodu práva soukromého (služebnost). Podobně v nálezu čís. 2661 sb. n. s., kde šlo o užívání obecního lesa 151 občany, se zdůrazňuje, že, má-li poměr občanů k obecnímu majetku býti považován jako soukromoprávní, musí soukromoprávnost poměru býti zjevna, dokázána, a, nelze-li ji seznati, zejména, nelze-li seznati důvod a způsob nabývací, nestačí tvrzení strany ani o době skutečné držby, by se mohl poměr považovat za soukromoprávní. V případech posuzovaných v těchto rozhodnutích nebylo nijak zjevno, že držitelé neužívali z důvodu svého členství v obci a starousedlictví, a bylo to tedy pochybné. Třebaže tedy nebyla zákonem stanovena domněnka veřejnoprávního poměru, bylo věcí těch, kteří se domáhali uznání užívacího práva jako služebnosti, by dokázali držební úmysl, že neužívali jako starousedlíci a členové obce, nýbrž bez ohledu na členství jako služebnosti. Ale v případě souzeném nemůže býti o tom pochybnosti, že žalobci a jejich předchůdci nevykonávali užívací právo jako členové obce z důvodu tohoto členství a starousedlictví. Tam, kde držba práva k obecnímu nemovitému majetku zjevně nemá vztah ke členství v obci a kde někdo, třeba byl občanem určité obce, užívá jejího majetku beze všeho ohledu k tomu, zda jest členem obce nebo starousedlíkem a kde nevzniká pochybnost o tom, že se užívání děje z důvodu soukromoprávního, a je zjevné, že jde o držbu práva soukromého jako služebnosti, není potřeba dalšího průkazu zvláštního nabývacího důvodu podle soukromého práva. Sama držba práva, které se zjevně vykonává jako právo soukromé, může vésti k vydržení služebnosti, i když se neprokáže jiný soukromoprávní důvod nabývací. Důvodem nabývacím je tu držba soukromého práva po dobu vydržecí (§ 480 obč. zák.). Jde tedy o to, zda se výkon užívacího práva žalobci a jejich předchůdci dál zjevně v úmyslu vykonávají služebnost, tedy bez všeho ohledu k členství v obci a k starousedlictví. Prvním soudem bylo zji-

štěno, že žalobci a jejich předchůdci déle než čtyřicet let chovali v rybníčku ryby, lovili v něm o vánocích, vyváželi z něho bláto pro sebe na svá pole, nikdo jiný v rybníčku ryby nechoval a bláto z něho nevyvážel a jen někteří občané se svolením žalobců a jejich předchůdců si ryby v rybníčku do vánoc uschovali, že se rybníčku užívalo jen k usedlosti žalobců a rybníčku se říkalo Kohoutův rybníček podle jména usedlosti. Z tohoto zjištění vyplývá, že žalobci a jejich předchůdci užívali rybníčku zjevně při výkonu soukromého práva bez všech ohledů na své členství v obci a své starousedlictví, v úmyslu vykonávati právo to ne jako členové obce a starousedlíci, nýbrž jako majitelé reality čís. 17, ale bez ohledu k tomu, zda z toho důvodu byli členy obce a starousedlíky, a také bez ohledu na potřeby domu a stavby. Opaku nic nesvědčí a není ani pochybnosti, že by se snad užívání mohlo díti z důvodu členství v obci podle § 70 obec. zřiz. Nejde o to, zda se užívání dalo určitou třídou občanstva, ani o to, zda žalobci jsou usedlíky v obci, nýbrž o to, v jakém úmyslu vykonávali právo a zda mohli je vykonávati z důvodu svého členství v obci jako starousedlíci. Nižší soudy mají tedy neprávem za to, že šlo o užívací právo podle § 70 obec. zřiz., které zaniklo podle § 2 zákona ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. Nezaniklo-li však právo nabyté vydržením podle tohoto zákona, přísluší žalobcům.

Žalobě směřující k určení a uznání práva bylo by vyhověti, ovšem jen, pokud jsou tu podmínky žaloby určovací podle § 228 c. ř. s. Nižší soudy se s touto otázkou nezabývaly. Není v tom směru odpůrci vznesena výtky v dovolací odpovědi. Ale k tomu, zda jsou tu tyto podmínky, musí i dovolací soud přihlídnouti z úřadu, ježto žalobní nárok na určení je teprve tehdy odůvodněn, jsou-li ony podmínky spíněny. V tom směru uvedli nesporně žalobci, že obec jim sdělila, že žádá z rybníčku poplatek (nájem), netvrdili tedy, že obec do jejich práva již zasáhla a je porušila. Proto neměli důvodu k tomu, by podali žalobu o plnění zákazem dalšího rušení, a při pouhém ohrožení jejich práva a neuznávání ho byla na místě žaloba určovací. Z důvodu pouhého ohrožení práva nemohli žalovati o zdržení se rušebních činů a žalobci mají proto zjevně zájem na bezodkladném určení práva.

Čís. 12091.

Účinek zrušení smíru (o výživném manželky) soudcovským výrokem pro napotomní skutečnosti nepůsobí od doby, kdy ony skutečnosti vznikly, nýbrž teprve od doby, kdy se bylo příslušného soudního výroku domáháno.

Originální snímek notářského spisu podle §§ 92 a násl. notářského řádu (ze dne 25. července 1871, čís. 75 ř. zák.), jest prvopisem veřejné listiny podle § 548 čís. 1 c. ř. s.

Smlouva o úpravě majetkových poměrů manželů při jejich zamýšleném rozvodu jest přípustná.